

Innovatie

Wat zijn noviteiten op bouwgebied en wat kan een consument ermee in de praktijk? Elke maand bekijkt Eigen Huis Magazine een vernieuwing op bouwgebied. Deze maand: de mantelzorgwoning

Langer thuis wonen

Een zorghuisje in

TEKST QUIRIJN METZ FOTO'S PASAAN

Wat is de mantelzorgwoning?

Een flexibele aanleun- of kangoeroewoning van 54 m², bedoeld voor senioren en zieken/gehandicapten die in hun eigen sociale omgeving willen blijven wonen. Deze volledig verplaatsbare en kant-en-klare woning staat meestal in de tuin van een van de kinderen en heeft allerlei voorzieningen, zoals een in hoogte en breedte verstelbaar toilet en wastafel.

Wie heeft het verzonnen?

Peter Veldhuijzen, destijds productontwikkelaar bij De Meeuw Bouwsystemen. Hij werkt nu als algemeen directeur bij Pasaan. Bij dit zorgbedrijf, opgericht vanuit een samenwerking van drie bedrijven, is en wordt het concept verder ontwikkeld.

Waarom is de mantelzorgwoning ontwikkeld?

Als alternatief voor mensen die niet naar een verzorgingshuis willen of kunnen. Mantelzorgers worden ontlast, omdat zij dichtbij zorg kunnen verlenen. De mantelzorgwoning past ook goed in het WMO-beleid (Wet maatschappelijke ondersteuning) van gemeenten die willen dat mensen zo veel mogelijk deel blijven uitmaken van de samenleving.

Waar is het al toegepast?

De eerste mantelzorgwoning is in mei 2008 neergezet in Eindhoven, waar een dementerende vrouw bij haar zoon en zijn gezin in de tuin woont. Deze woning is onder meer voorzien van camera's en een geavanceerd alarmeringssysteem om de bewoonster in de gaten te houden. Andere mantelzorgwoningen staan in Amersfoort, Oostzaan, Deventer en Nijmegen.

Hoe werkt het?

De meeste mantelzorgwoningen worden gekocht door de betrokken families. Soms wordt de mantelzorgwoning betaald van de opbrengst van de 'oude' woning, soms van de overwaarde van de 'hoofdwoning' van de mantelzorgers. In het laatste geval kan de familie de woning verhuren. Daarnaast komt het voor dat woningbouwverenigingen mantelzorgwoningen kopen, waarbij gemeenten subsidie geven. De mantelzorgwoning kost ruim 100.000 euro exclusief btw en plaatsingskosten (rond de 20.000 euro). In Eindhoven is de woning eigendom van een woningbouwvereniging die een huur vraagt van 580 euro per maand. De bewoonster krijgt huurtoeslag.

De mantelzorgwoning kost ruim 100.000 euro exclusief btw en plaatsingskosten (ongeveer 20.000 euro)

Wat zeggen anderen over de mantelzorgwoning?

Peter Veldhuijzen, bedenker mantelzorgwoning: "Echt nieuw is natuurlijk niets meer. Met de WMO in aantocht dachten we bij De Meeuw Bouwsystemen na over nieuwe productconcepten voor de zorg. Het is een kwestie van een aantal dingen combineren. Ik zocht iets dat past bij de tijdgeest, een mix van flexibiliteit en kwaliteit. Waar kwam ik dus uit? Bij een demontabel product, iets op de begane grond; trappen zijn taboe. Je moet het bovendien kunnen mee-

nemen bij een verhuizing en kunnen verkopen bij overlijden. Maar je wilt iemand niet in een container stoppen, vandaar de keuze voor een echte woning die snel is neer te zetten. En met voorzieningen afhankelijk van de individuele zorgbehoefte van de bewoner. Bij De Meeuw vonden ze het een

de tuin

prachtig product, maar het bedrijf wilde het vanwege het vele maatwerk niet op te markt te brengen. Daarom zijn PasAan en enkele gespecialiseerde zorgbedrijven opgericht. Je kunt de woning zo neerzetten en inrichten als je zelf wilt, alleen het formaat is standaard. Dit vanwege de courantheid

van het product in de toekomst. De woning kan jaren, zoniet tientallen jaren mee.”

Mevrouw Kievits (75), bewoner mantelzorgwoning Amersfoort: “Mijn dochter en ik hadden ieder afzonderlijk hetzelfde krantenartikel gelezen. Allebei

waren we wildenthousiast, maar los van elkaar dachten we dat de ander het niets zou vinden. Totdat we in gesprek raakten en het tegendeel bleek. Mijn dochter trekt dagelijks mijn steunkousen aan, verder krijg ik hulp en heb ik veel extra voorzieningen zoals een afstandbediening voor de gordijnen en een douchestoel met beugels. Ik ben het meest blij dat ik weer naar buiten kan. Tot november vorig jaar zat ik op een flat in Zwijndrecht, maar daar kon ik heel lastig naar buiten komen. Ik heb namelijk artrose en ben rolstoelafhankelijk. Voor mijn dochter was de oude situatie ook niet handig: zij was veel reistijd kwijt. Nu zit ze vlakbij. Verder leiden we ons eigen leven, ieder heeft genoeg privacy. Zo zit mijn voordeur aan de achterkant.”

Annemieke Kievits, mantelzorger en dochter van mevrouw Kievits: “Elke zondag komt mijn moeder bij ons eten. Verder gaan we redelijk ons eigen gang, dat is het fijne van deze constructie. Ik heb nu vooral meer gemoedsrust. Een veilig idee dat mijn moeder vlakbij is; de mantelzorgwoning is echt van alle gemakken voorzien. Veel mensen denken dat het een veredelde bouwkeet is. Dat is het dus absoluut niet; het is een echt huis met alles erop en eraan. Mensen weten vaak niet wat ze zien. Na een weekje voorbereiding, met name grondwerk, stond het huis er in vierenhalf uur. Tot ongeloof van alles en iedereen.”

Ruud Dirkse, directeur zorgbedrijf PasAan: “Wij hebben vooralsnog vijf mantelzorgwoningen staan en bereiden de komst van nog enkele tientallen voor. De meeste zijn neergezet in tuinen, maar er is er ook eentje die op een stuk gemeentegrond naast een woning staat. De eerste ervaringen van bewoners zijn positief. Dat komt →

vooral door de geavanceerde verwarming/koeling met behulp van een milieuvriendelijke warmtepomp en alle hulpmiddelen. Zo hangt alles in de sanitaire ruimte aan rails, waardoor alles op maat instelbaar is. Op dit moment is er nog een bouwvergunning nodig voor een mantelzorgwoning. Per 1 januari 2010 verandert dat waarschijnlijk: er ligt een conceptwetsvoorstel om aan- en bijbouw ten behoeve van de mantelzorg geheel vergunningvrij te maken. Momenteel hebben vijftig gemeenten de plaatsing van mantelzorgwoningen al makkelijker gemaakt dankzij speciale bestemmingsplannen. Studenten erin zetten is uiteraard niet de bedoeling; de woning is puur voor mantelzorg.”

John Kersemakers, bouwkundig specialist bij Vereniging Eigen Huis: “Wij onderschrijven in grote lijnen de gedachte die achter deze woning zit. Als mensen hun eigen netwerk behouden en langer zelfstandig kunnen blijven wonen, is dat prima. Wel wil ik erop wijzen dat er minimale technische voorschriften zijn in het Bouwbesluit op het gebied van veiligheid, gezondheid, bruikbaarheid en energiezuinigheid waaraan deze woningen volgens de leverancier voldoen. Daarnaast toetst de gemeente op deze regelgeving, maar ook of het in het bestemmingsplan past. Zo hebben niet alle gemeenten een bestemmingsplan mantelzorg, maar zie je wel dat steeds meer gemeenten daarmee rekening houden.

Je moet daarnaast goed uitzoeken onder welke bouwvergunning deze extra woning eigenlijk valt, bijvoorbeeld door een stappenplan te doorlopen op de website van het ministerie van VROM. Ik begrijp dat de mantelzorgwoning snel geplaatst kan worden. Dat is maar de vraag. In een veen-

gebied moet alles op palen en zal er toch echt een heimachine aan te pas moeten komen. Dat kost niet alleen meer tijd, maar ook meer geld. Er zal altijd een onderzoek naar de bodemgesteldheid moeten worden gedaan om het type fundering te bepalen. En dan moet je nog bedenken wat je doet

‘Na een weekje voorbereiding stond het huis er in vierenhalf uur’

met die palen als de woning wordt weggehaald. Meestal kunnen die er wel worden uitgetrokken. Kortom, er zijn links en rechts nog wel wat vragen, maar die zijn wel te beantwoorden door je vooraf goed te laten informeren.”

Arie Ouwerkerk, directeur landelijke vereniging voor mantelzorgers Mezzo:

“Wij juichen dit initiatief toe. Steeds meer gehandicapten en hulpbehoevende ouderen blijven thuiswonen, omdat niet iedereen naar een verpleeghuis wil of kan. Daardoor wordt een steeds groter beroep gedaan op mantelzorgers. Of beter gezegd: taakcombineerders, mensen die zowel werken als zorgen. Van de 1,1 miljoen Nederlanders die minstens acht uur per week voor een zieke of gehandicapte zorgen, geven er 300.000 aan dat ze overbelast zijn. Een mantelzorgwoning kan de druk verlichten. Lichamelijk, geestelijk, maar ook financieel. Het kan de mantelzorg vergemakkelijken als je vlakbij elkaar woont. Voor beide partijen is het prettig om aanraakbaar te zijn, zonder privacy in te leveren. Het is niet voor iedereen geschikt. Niet iedereen wil door zijn kinderen worden verzorgd en vice versa en niet iedereen heeft een grote tuin. Maar voor een kleine groep mantelzorgers is het echter een prachtige uitvinding.” ←

VOORDELEN MANTELZORGWONING

- Wonen in de eigen sociale omgeving, zorg ontvangen van en bij dierbaren.
- Een eigen woning met genoeg privacy, dus niet inwonen bij zoon of dochter.
- Woning is aan te passen op elk niveau wat betreft mobiliteit.
- Minder reistijd.
- De woning is relatief snel te plaatsen.
- De woning kan na gebruik waardevast worden verkocht of meeverhuizen.
- Woning heeft veel technische mogelijkheden (domotica, sanitair, keuken).

NADELEN MANTELZORGWONING

- Een deel van de tuin van de hoofdbewoner gaat verloren.
- Het uitzicht van de hoofdbewoner kan worden belemmerd.
- De mantelzorgwoning kan zonlicht wegnemen.

MEER WETEN?

Op de site van www.pasaan.nl staat veel informatie over de mantelzorgwoning.